

Cultuureducatie met Kwaliteit Nijmegen

- Vaardigheidslijn Beeldend -

In de vaardigheidslijn Beeldend worden de verschillende technieken, materialen en beeldende aspecten voor de groepen 1 t/m 8 in een opbouwende lijn weergegeven.

Volgens de Kerndoelen gaat het bij Beeldende Vorming erom dat leerlingen leren dat zij gedachtes, gevoelens en ervaringen kunnen uitdrukken in beeldend werk, maar ook dat zij met beelden kunnen communiceren. Beeldende werkstukken ontstaan als betekenis, beeldende aspecten, materiaal en technieken op elkaar afgestemd worden. Om hun ideeën vorm te geven leren de leerlingen de beeldende mogelijkheden van diverse materialen en technieken zoals tekenen, ruimtelijk construeren en werken met textiel te onderzoeken aan de hand van de beeldelementen ruimte, kleur, vorm, vlak, textuur, licht, lijn en compositie.

Beeldende vorming heeft een groot effect op de totale ontwikkeling van leerlingen doordat de leerlingen hun zintuigen intensief gebruiken. Beeldend werken daagt uit tot voortdurend kijken, voelen, denken en doen. De ontwikkeling van de waarneming betekent ook iets proberen te begrijpen, te plaatsen en er zin aan te geven. Het ontdekken van een eigen manier van vormgeven helpt leerlingen hun creativiteit verder te ontwikkelen.

“Een kind dat vormgeeft onderzoekt al doende mogelijkheden van materiaal, variaties in de vorm (beeldaspecten) en het effect daarvan op de zeggingskracht en de betekenis van het werkstuk. Er wordt een beroep gedaan op creativiteit, het vermogen om nieuwe ideeën te produceren. In het beeldend onderwijs leren kinderen visualiseren door verschillende procesroutes te volgen: nabootsen, experimenteren/improviseren,

associatief werken, gebruik van toeval als ordeningsprincipe, planmatig en gefaseerd werken.” (*Kennisbasis Pabo Beeldend Onderwijs*)

De vaardigheidslijn Beeldend kan door een team, leerkracht(en) en/of kunstvakdocent(en) ingezet worden om:

- lesmateriaal aansluitend bij het ontwikkelingsniveau van de leerling te ontwikkelen
- vanuit de vakspecifieke vaardigheden en de doelen lessen te zoeken in beeldende methodes/op internet
- lessen af te stemmen op een thema/leergebied
- werken vanuit een specifieke techniek/materialen
- diversiteit en samenhang in technieken/materialen en beeldende aspecten gedurende het schooljaar aan bod te laten komen
- een doorgaande leerlijn Beeldend met de hele school te ontwikkelen

De vaardigheidslijn beeldend geeft een geordend overzicht van een doorlopende leerlijn Beeldend voor groep 1 t/m 8. Iedere school kan eigen keuzes maken in het vormgeven van de lessen, waarbij bestaande en digitale methodes als bronnenboek gebruikt kunnen worden. Tevens kunnen lessen van kunstvakdocenten en leerkrachten in de leerlijn worden ingevoegd. Scholen kunnen getraind worden in de didactische uitwerking van de lessen waarbij het creatief proces centraal staat.

Vaardigheidlijn Beeldend – Materiaal / Techniek

Groep Vaardigheid	1-2	3-4	5-6	7-8
2D (Tekenen, Schilderen Collages)	De leerling kan tekenen met kleurpotlood, viltstift, waskrijt en bordkrijt	De leerling kan tekenen met pen en Oost Indische inkt	De leerling kan tekenen met conté en houtskool	De leerling kan tekenen met potlood en grafietstift van verschillende hardheid
	De leerling kan schilderen met vingerverf, plakkaatverf en ecoline	De leerling kan werkstukken beschilderen en versieren	De leerling kan gebruik maken van het effect van (on)verdunde verf	De leerling kan gebruik maken van het effect van de kwast en penseelstreek
	De leerling kan knippen, scheuren en plakken met verschillende soorten papier (bijv. zijdevloei en sitspapier)	De leerling kan collages maken van verschillende soorten papier (ook bedrukt papier)	De leerling kan collages maken van verschillende soorten papier (ook transparant en bedrukt papier)	De leerling kan in collages gebruik maken van verschillende materialen
3D (Ruimtelijk vormen)	De leerling kan met kosteloos materiaal eenvoudige vormen aan elkaar lijmen	De leerling kan een ruimtelijke constructie aan elkaar bevestigen d.m.v. lijmen en nieten	De leerling kan papier en karton snijden en ritsen en een ruimtelijke constructie aan elkaar bevestigen	De leerling kan hout, metaal en kunststof verbinden (lijmen, schroeven, solderen)
	De leerling kan bouwen met blokken	De leerling kan bouwen en oefent met spijkere en schuren	De leerling kent verschillende vormen van houtbewerking (spijkere, figuurzagen, zagen en schuren)	De leerling kan met constructies werken (scharnieren, schuiven en draaien)
	De leerling kan boetseren met plastische materialen, plasticine, natuurklei en brooddeeg	De leerling kan boetseren uit één stuk (lichaamsvormen en voorwerpen)	De leerling kan textuur aanbrengen in klei De leerling kan werken met platen en ringen van klei	De leerling kan met klei de karakteristieke houding van mensen en dieren aangeven door buiging van romp en ledematen
		De leerling kan werken met papier-maché m.b.v. een eenvoudige steunvorm	De leerling kan werken met papier-maché m.b.v. een complexere steunvorm	De leerling kan boetseren met papier-maché

Vaardigheidslijn Beeldend – Materiaal / Techniek (vervolg)

Groep Vaardigheid	1-2	3-4	5-6	7-8
Grafiek (Druk- technieken)	De leerling kan stempelen met aardappels, kurken, etc.	De leerling kent enige eenvoudige druktechnieken (textiel- en kartondruk)	De leerling kan stempelen, lino-sneden en blockprint drukken	De leerling kent meerkleurendruk, lino-en zeefdruk op papier en op stof
	De leerling kan werken met sjablonen	De leerling kan werken met sjabloon (veeg) techniek	De leerling kent mono print en sjabloondruk en kan hiermee werken	De leerling werkt met hoogdruk
Textiel (Textiele werkvormen)	De leerling kan repen knippen van textiel en kan een collage maken van lapjes stof	De leerling kan vrije vormen knippen van textiel en kan stukjes stof op een eenvoudige grondvorm plakken	De leerling kan geometrische vormen knippen van textiel en kan deze op een geometrische steunvorm plakken	De leerling kan complexere vormen knippen van textiel en deze op een complexe steunvorm plakken
	De leerling kan rijgen met naald en draad <i>(rietjes en kralen)</i>	De leerling kan weven, vlechten, omwikkelen en knopen met draden en stroken van textiel	De leerling kan lapjes aan/op elkaar naaien, kan borduren op stramien en vingerhaken	De leerling is bekend met appliceren, borduren, haken en breien en kan dit in eigen werk toepassen
	De leerling kan stof beschilderen	De leerling kan stof decoreren	De leerling kan op stof sjabloneren en tamponneren	De leerling kan een ruimtelijke vorm op textiel beschilderen

Vaardigheidslijn Beeldend – Beeldaspecten

Groep Beeldaspect	1-2	3-4	5-6	7-8
lijn	de lijn als contour	de decoratieve lijn, krasjes	de golvende, rechte, dunne en dikke lijn	arceren
structuur	stempelstructuren	versieringen	decoratieve structuren	pointilleren
textuur	ruwe/gladde oppervlakte	decoratieve texturen	textuur in plastisch materiaal	texturen uit de natuur
vorm	geometrische basisvormen vlakke/ruimtelijke basisvormen organische vormen	de ruimtelijkheid van lichaamsvormen van mens en dier vormherhaling en ritme	symmetrie / geometrische vorm abstract/figuratief samengestelde vorm	positieve / negatieve vorm organische vorm functionele vormgeving
kleur	basiskleuren basiskleuren mengen tot secundaire kleuren	de gevoelswaarde van kleuren	complementair kleurcontrast camouflage- en /of signaalkleuren	impressief kleurgebruik kleurengamma
licht	lichte en donkere kleuren	slagschaduw	licht- donker contrast, silhouet	schaduwsoorten de relatie tussen kleur en licht
ruimte	ruimtelijkheid (bij het bouwen) de verschillende aanzichten van een voorwerp gesloten/open ruimte	omsloten ruimte ruimte en sfeer	Rest vorm afsnijding ruimte en kleur	perspectief, vervaging maquette, schaal, plattegrond, opstand, interieur
compositie	patronen groeperen op vorm, kleur en textuur	ritmische ordening compositie met gelijksoortige vormen	horizontale / verticale / verspreide compositie compositie met ongelijksoortige vormen	symmetrische /centrale compositie dynamische compositie

Bronnen:

- *“Doorlopende leerlijn kunst- en cultuureducatie voor het primair onderwijs” - Lindenberg Huis voor de Kunsten, Uitgave 2011*
- *“Uit de kunst” - Delubas*
- *“SKVR Leerlijnen Cultuureducatie SKVR” - Diverse auteurs, 2013*
- *“Leerplankader Beeldend” - Expertisenetwerk cultuureducatie Mocca*
- *“Laat Maar Zien, digitaal didactiek voor beeldend onderwijs” - Jos van Onna en Anky Jacobse*
- *“Leerplankader kunstzinnige oriëntatie”- SLO, 2014 (www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl)*